

UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI, CLUJ-NAPOCA
ȘCOALA TEATRALĂ DE TEATRU ȘI FILM

TEZĂ DE ABILITARE

***TEXTUALITATE ȘI PERFORMATIVITATE ÎN STUDIILE
DE ISTORIE TEATRALĂ***

REZUMAT

Candidat: Associate Professor Dr. Bartha Katalin Ágnes

2025

Teza de abilitare intitulată *Textualitate și performativitate în istoriografia teatrului* își propune să reconsidere cadrele metodologice ale analizei istorico-teatrale, cu un accent deosebit pe interacțiunea dintre dimensiunile textuale și performative. Structura lucrării se bazează pe rezultatele cercetărilor din ultimii ani și pe reflecțiile metodologice asociate acestora. Teza este alcătuită din cinci studii organizate în trei capitole tematice, cărora li se adaugă un capitol dedicat traseului academic al candidatului și planului său de dezvoltare profesională.

De-a lungul carierei sale academice, candidata a urmărit constant dezvoltarea unei conștiințe teoretice și metodologice în activitatea sa de cercetare. Influențată atât de literatura istoriografică internațională, cât și de cea națională, precum și de propria sa practică de cercetare, ea a acordat o atenție deosebită acelor lucrări științifice care, pe de o parte, se bazează pe abordările pozitivistice anterioare din istoria teatrului, iar pe de altă parte, aduc contribuții inovatoare din punct de vedere conceptual și metodologic.

Istoriografia contemporană a teatrului și a artelor spectacolului reflectă tot mai mult abordări interdisciplinare și de analiză a discursului, accentuând teatrul ca practică socială, interacțiunea dintre performativitate și textualitate, experiența publicului și a artistului, precum și rolul materialității și al percepției senzoriale, toate modelate de forțe culturale, ideologice și tehnologice. Aceste perspective susțin necesitatea unei istoriografii pluraliste, care depășește focalizarea exclusiv estetică și adaptează scara investigației în funcție de fenomen – de la microistorii la narațiuni transnaționale.

Teza de abilitare se concentrează asupra pluralismului metodologic, combinând paradigma textuală și vizuală cu dimensiunile corporale ale spectacolului scenic. Evenimentele teatrale sunt interpretate nu doar ca produse artistice, ci ca fenomene integrate într-un context social, ideologic, tehnologic și mediatic mai amplu.

Primul capitol, intitulat *Reenacting și spectacularitate mediată (metodologie combinatorie)*, după ce stabilește în capitolul *Introducere* cadrul teoretic al conceptelor-cheie metodologic relevante, aplică aceste perspective conceptuale și practice în două studii de caz concrete. Primul, *Repunerea pe scenă a materialului mitic: practici corporale* în Deșteptarea lui Árpád (1887, 1927, 1937), analizează reinterpretările performative ale piesei canonice (1837), evidențiind funcționarea reenacting-ului în istoriografie și studiile de spectacol. Al doilea studiu investighează spectacolul *Jocuri Olimpice* din 1887 (scris de Mór Jókai), subliniind importanța proceselor intermediale în construirea semnificației teatrale, prin prisma dimensiunilor vizuale, acustice, tehnologice și cultural-economice.

Cel de-al doilea capitol, intitulat *Performativitate și structuri ale puterii (metodologie combinatorie)*, aplică o abordare metodologică ce integrează cultura scrisă și cea corporală în analiza parcursului artistic al actriței Lili Poór. În cele două studii prezentate în acest capitol, performativitatea este examinată nu doar în dimensiunile sale artistice și teatrale, ci și ca parte a unui cadru social mai larg, modelat de structurile de putere. În acest context, agentivitatea individului, vizibilitatea și moștenirea acestuia sunt interpretate ca fiind modelate – și uneori limitate – de aceste structuri.

Cel de-al treilea capitol, intitulat *Richard al III-lea la pragul unei noi epoci (analiză de spectacol cu o metodologie dezvoltată)*, aplică metodologia consacrată PHILTHER în analiza

spectacolului *Richard al III-lea* de William Shakespeare, montat la Cluj în 1949, în regia lui Lajos Kőmíves Nagy. Acest studiu de caz oferă nu doar o examinare detaliată a spectacolului, ci și o demonstrație a relevanței și aplicabilității modelelor de cercetare reutilizabile în domeniul istoriografiei teatrale.

Volumul metodologic recent publicat, *The Cambridge Guide to Mixed Methods Research for Theatre and Performance Studies* (2024), editat de Tracy C. Davis și Paul Rae, oferă o confirmare clară a relevanței acestei direcții de cercetare. Abordarea promovată în volum – care subliniază necesitatea combinării unor metode diverse și pledează pentru aplicarea lor flexibilă și creativă în cercetarea teatrală – susține nu doar afirmațiile centrale ale tezei, ci și integrează demersul acesteia într-un context interdisciplinar și internațional mai larg.

Cel de-al patrulea capitol, intitulat *Traietorie academică și plan de dezvoltare a carierei profesionale*, în conformitate cu cerințele formale ale tezei de abilitare, conturează un plan strategic pentru dezvoltarea continuă a activităților de cercetare și predare a candidatei, bazat pe realizările carierei academice de până acum. *Concluziile* rezumă principalele rezultate ale tezei, acordând o atenție specială metodelor de cercetare experimentală aplicate în practica didactică a candidatei. Aceste experimente pedagogice urmăresc revitalizarea creativă a stilurilor de joc istorice prin abordări performative și colaborative.

În cele din urmă, modelul istoriografic bazat pe combinarea lecturilor textuale și performative urmărește să cultive o atitudine științifică deschisă interpretărilor complexe ale interrelațiilor dintre medii, corp, voce, memorie și context social. Prin urmare, teza de abilitare nu reprezintă doar un moment de referință dintr-o carieră academică, ci constituie un cadru metodologic și conceptual de bază, care servește totodată drept fundament al unei viitoare monografii. În același timp, trasează direcțiile viitoare de cercetare și inițiative pedagogice colaborative.

Cluj-Napoca,

04.2025

Conf. Dr. Katalin Ágnes BARTHA